

**Αντιμετωπίζοντας
την ενεργειακή κρίση:
Οι επιδόσεις της Ελλάδας και η χρήση των
οικονομικών πόρων**

ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Αντιμετωπίζοντας την ενεργειακή κρίση: Οι επιδόσεις της Ελλάδας και η χρήση των οικονομικών πόρων

Κείμενο – Ανάλυση:

Νίκος Μάντζαρης, Αναλυτής Πολιτικής για την Ενέργεια και το Κλίμα & Συνιδρυτής

Συμβολή στην έρευνα και ανάλυση: Τάσος Χατζηελευθερίου, Αναλυτής ενεργειακής πολιτικής

Για αναφορά:

The Green Tank (2023) «Αντιμετωπίζοντας την ενεργειακή κρίση: Οι επιδόσεις της Ελλάδας και η χρήση των οικονομικών πόρων»

Copyright © The Green Tank, 2023

Λεωφ. Βασ. Σοφίας 50, Αθήνα 11528
Τ. 210 7233384

<https://thegreentank.gr>

Email: info@thegreentank.gr

Η πρωτοφανής ενεργειακή κρίση που εξελίσσεται από τα μέσα του 2021 έπληξε τα νοικοκυριά και τις επιχειρήσεις στην Ελλάδα καθώς και την ελληνική οικονομία συνολικά. Όπως τονίζει και ο Διεθνής Οργανισμός Ενέργειας¹, πρόκειται για μια κρίση ορυκτών καυσίμων που συνδέεται άμεσα με την εξάρτηση της Ευρώπης από το ορυκτό αέριο, η εκτόξευση των τιμών του οποίου, ενισχύθηκε από την έναρξη του πολέμου της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας, ανεβάζοντας έτσι σε δυσθεώρητα ύψη και το κόστος της ηλεκτρικής ενέργειας.

Αντιδρώντας σε αυτές τις εξελίξεις, η ελληνική κυβέρνηση όπως και οι κυβερνήσεις άλλων κρατών μελών της ΕΕ-27 διέθεσαν σημαντικούς οικονομικούς πόρους προκειμένου να αμβλυνθούν οι συνέπειες της κρίσης. Επιπλέον, η Ευρωπαϊκή Ένωση αποφάσισε να ενισχύσει κατά πολύ τους στόχους μείωσης της κατανάλωσης ορυκτού αερίου ως το 2030 στο πλαίσιο του σχεδίου αντιμετώπισης της ενεργειακής κρίσης REPowerEU συγκριτικά με τους αντίστοιχους του πακέτου “fit for 55” που είχε διαμορφωθεί πριν την έναρξη του πολέμου. Αποφάσισε όμως να λάβει επιπλέον και πιο επείγοντα μέτρα περιορισμού της χρήσης του ενόψει του χειμώνα 2022-2023 και πιο συγκεκριμένα:

Μείωση συνολικής κατανάλωσης αερίου: Προκειμένου να εξασφαλιστεί επάρκεια εφοδιασμού με ορυκτό αέριο, με βάση τον Κανονισμό 2022/1369² κάθε κράτος μέλος της ΕΕ-27 είναι υποχρεωμένο να μειώσει τη συνολική κατανάλωση ορυκτού αερίου –ανεξαρτήτως προέλευσης- την οκτάμηνη περίοδο Αυγούστου 2022-Μαρτίου 2023 κατά τουλάχιστον 15% συγκριτικά με την κατανάλωση μιας περιόδου αναφοράς. Η τελευταία είναι είτε ο μέσος όρος των αντίστοιχων οκταμήνων της τελευταίας πενταετίας 2017-2021, είτε το προηγούμενο οκτάμηνο (Αύγουστος 2021-Μάρτιος 2022) για κράτη μέλη που αύξησαν την εξάρτησή τους από το ορυκτό αέριο την περσινή χρονιά σε επίπεδα υψηλότερα από 8% σε σχέση με τον μέσο όρο της πενταετίας, προϋπόθεση που πληροί και η Ελλάδα.

Μείωση ακαθάριστης κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας: Πέρα από τη μείωση κατανάλωσης αερίου, και προκειμένου να αντιμετωπιστεί η κρίση τιμών στην ηλεκτρική ενέργεια, η Ευρωπαϊκή Ένωση αποφάσισε επιπλέον τη λήψη μέτρων από κάθε κράτος μέλος για τη μείωση της ακαθάριστης κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας τόσο συνολικά όσο και κατά τις ώρες αιχμής, αντικατοπτρίζοντας έτσι την έμφαση που δίνει στην εξοικονόμηση ενέργειας ως μέσο αντιμετώπισης της ενεργειακής κρίσης.

Ειδικότερα, με βάση τον Κανονισμό 2022/1854³, «τα κράτη μέλη καταβάλλουν προσπάθειες για την εφαρμογή μέτρων για τη μείωση της συνολικής μηνιαίας ακαθάριστης κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας κατά 10% σε σύγκριση με τη μέση ακαθάριστη κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας κατά τους αντίστοιχους μήνες της περιόδου αναφοράς». Η τελευταία ορίζεται ως «η περίοδος από την 1η Νοεμβρίου έως την 31η Μαρτίου τα πέντε διαδοχικά έτη που προηγήθηκαν της ημερομηνίας έναρξης ισχύος του παρόντος κανονισμού, αρχής γενομένης από την περίοδο από την 1η Νοεμβρίου 2017 έως την 31η Μαρτίου 2018».

---

¹ IEA, World Energy Outlook 2022, <https://bit.ly/3jipSK6>

² Κανονισμός (ΕΕ) 2022/1369 του Συμβουλίου της 5ης Αυγούστου 2022 σχετικά με συντονισμένα μέτρα μείωσης της ζήτησης αερίου. <https://bit.ly/3HnISif>

³ Κανονισμός (ΕΕ) 2022/1854 του Συμβουλίου της 6ης Οκτωβρίου 2022 σχετικά με παρέμβαση έκτακτης ανάγκης για την αντιμετώπιση των υψηλών τιμών ενέργειας <https://bit.ly/3HelMe4>

Μείωση ακαθάριστης κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας στις ώρες αιχμής: Ο ίδιος Κανονισμός 2022/1854³ περιλαμβάνει κι έναν επιπλέον στόχο για τις ώρες αιχμής. Ειδικότερα, κάθε κράτος μέλος υποχρεούται να μειώσει την ακαθάριστη κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας των ωρών αιχμής κάθε ημέρα της περιόδου Δεκεμβρίου 2022 – Μαρτίου 2023 κατά 5% σε σύγκριση με ένα σενάριο αναφοράς. Το τελευταίο καθορίζεται από τους διαχειριστές των συστημάτων μεταφοράς κάθε κράτους μέλους και μπορεί να περιλαμβάνει και ιστορικά δεδομένα της περιόδου αναφοράς του Κανονισμού, δηλαδή της τελευταίας πενταετίας. Οι ώρες αιχμής στην Ελλάδα ορίστηκαν να είναι οι ώρες 18:00 – 21:00⁴. Ωστόσο δεν έχει προσδιοριστεί ακόμα επισήμως το σενάριο αναφοράς ως προς το οποίο θα πραγματοποιείται η σύγκριση.

Οι περίοδοι κατά τις οποίες ίσχυαν τα έκτακτα μέτρα για τη μείωση χρήσης του ορυκτού αερίου και τον περιορισμό της κατανάλωσης ηλεκτρισμού συνολικά και κατά τις ώρες αιχμής έχουν πλέον ολοκληρωθεί. Είναι λοιπόν σημαντικό να εξεταστούν οι επιδόσεις της χώρας ως προς τις τρεις αυτές υποχρεώσεις σε συνδυασμό με τους οικονομικούς πόρους που διοχετεύτηκαν στην ελληνική οικονομία για την αντιμετώπιση της κρίσης.

Στη συνέχεια αξιοποιώντας στοιχεία από εθνικές (ΔΕΣΦΑ, ΑΔΜΗΕ) και ευρωπαϊκές βάσεις δεδομένων (Eurostat, ENTSO-e), αναλύονται οι επιδόσεις της Ελλάδας ως προς τις τρεις αυτές υποχρεώσεις για ολόκληρες τις περιόδους μείωσης^{5,6}, ενώ στη συνέχεια παρουσιάζονται οι εθνικοί πόροι που συγκεντρώθηκαν από διάφορες πηγές και οι τρόποι χρήσης τους.

I. Κατανάλωση ορυκτού αερίου

Με βάση την εξαίρεση του Κανονισμού 2022/1369 για τα μέτρα μείωσης της ζήτησης αερίου, τις προϋποθέσεις της οποίας πληροί η Ελλάδα, η συμβατική υποχρέωση της χώρας ήταν να μειώσει τη συνολική κατανάλωση ορυκτού αερίου το οκτάμηνο Αυγούστου 2022-Μαρτίου 2023 κατά 15% σε σχέση με το προηγούμενο οκτάμηνο Αυγούστου 2021-Μαρτίου 2022 και όχι σε σχέση με τον αντίστοιχο μέσο όρο της πενταετίας.

Σε απόλυτες τιμές και με βάση τα στοιχεία του ΔΕΣΦΑ, όταν ως κατανάλωση αναφοράς για τον υπολογισμό της μείωσης του 15% λαμβάνεται η περσινή περίοδος, η κατανάλωση κατά την οκτάμηνη περίοδο μείωσης δεν θα έπρεπε να ξεπεράσει τις 40.98 TWh, ενώ όταν η μείωση υπολογιστεί σε σχέση με τον μέσο όρο της πενταετίας, η κατανάλωση την ίδια περίοδο θα έπρεπε να περιοριστεί περισσότερο, στις 35.33 TWh. Η εξαίρεση δηλαδή που διεκδίκησε η ελληνική κυβέρνηση από την πρώτη στιγμή που ανακοινώθηκε η πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και τελικά έλαβε, οδήγησε σε μια αρκετά χαλαρότερη δέσμευση συγκριτικά με τα περισσότερα κράτη μέλη της ΕΕ-27, αυξάνοντας την επιτρεπόμενη εγχώρια κατανάλωση κατά 5.65 TWh.

---

⁴ Ν. 4001/2011 (άρθρο 143Ζ) και ΚΥΑ ΥΠΕΝ/ΔΗΕ/135277/4706/20.12.2022 ΦΕΚ Β' 6649/23.12.2022 <https://bit.ly/3HMNWys>

⁵ Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τις τάσεις στην ηλεκτροπαραγωγή, μπορείτε να διαβάσετε τις μηνιαίες αναλύσεις μας: https://thegreentank.gr/trends_electricity_el/

⁶ Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τις τάσεις στην εγχώρια κατανάλωση και τις εισαγωγές ορυκτού αερίου, μπορείτε να διαβάσετε τις μηνιαίες αναλύσεις μας: <https://thegreentank.gr/gaswatch-el/>

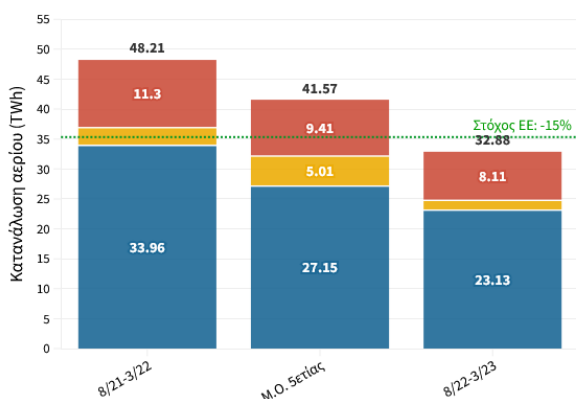
Ωστόσο η επίδοση που σημείωσε η χώρα για ολόκληρη την οκτάμηνη περίοδο μείωσης (Αύγουστος – Μάρτιος 2023) ξεπέρασε κατά πολύ τον πήχη που έθεσε η κυβέρνηση (Διάγραμμα 1). Συγκεκριμένα, η Ελλάδα κατόρθωσε να περιορίσει την κατανάλωση οκταμήνου στις 32.88 TWh συρρικνώνοντάς την κατά 31.8% σε σχέση με την ίδια περίοδο του 2021 (υπερδιπλάσιο ποσοστό σε σχέση με την τυπική υποχρέωση) και κατά 20.9% (-8.69 TWh) σε σχέση με τον μέσο όρο της πενταετίας 2017-2021. Αποδεικνύεται έτσι ότι η Ελλάδα δεν είχε ανάγκη καμία εξαίρεση προκειμένου να συμβάλλει στον κοινό στόχο, στον ίδιο – αναλογικά – βαθμό με τα περισσότερα κράτη μέλη της ΕΕ-27.

Η κατηγορία τελικής χρήσης που συνέβαλε περισσότερο σε απόλυτες τιμές σε αυτήν την επίδοση ήταν η ηλεκτροπαραγωγή όπου η κατανάλωση το οκτάμηνο Αυγούστου 2022-Μαρτίου 2023 σε σχέση με τον μέσο όρο πενταετίας μειώθηκε κατά 4.02 TWh, ακολουθούμενη από τη βιομηχανία (-3.37 TWh) και τα δίκτυα διανομής (-1.3 TWh). Οι αντίστοιχες μειώσεις σε σχέση με την ίδια περίοδο του προηγούμενου έτους ήταν πολύ μεγαλύτερες για όλες τις τελικές χρήσεις με εξαίρεση τη βιομηχανία και συγκεκριμένα, -10.83 TWh για την ηλεκτροπαραγωγή, -3.19 TWh για τα δίκτυα διανομής και -1.3 TWh για τη βιομηχανία.

Κατανάλωση ανά κατηγορία χρήσης

Αύγουστος - Μάρτιος

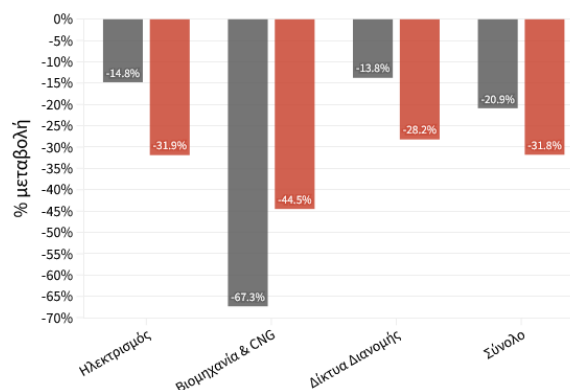
■ Ηλεκτρισμός ■ Βιομηχανία & CNG ■ Δίκτυα

Μεταβολές στην κατανάλωση

Αύγουστος - Μάρτιος

■ % μεταβολή vs Μ.Ο. 5ετίας ■ % μεταβολή vs προηγούμενο έτος

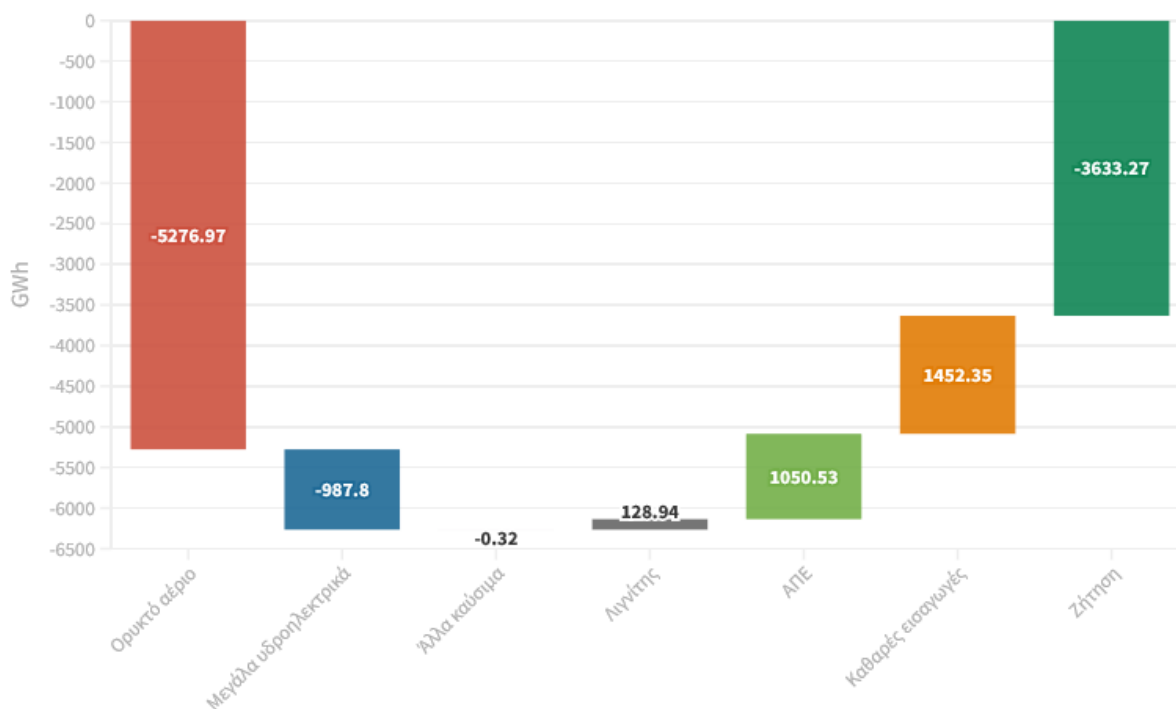

Πηγή: ΔΕΣΦΑ

Διάγραμμα 1: Κατανάλωση (αριστερά) και ποσοστά μεταβολής (δεξιά) ορυκτού αερίου ανά κατηγορία χρήσης και συνολικά το οκτάμηνο Αυγούστου 2022-Μαρτίου 2023 συγκριτικά με την αντίστοιχη περίοδο του προηγούμενου έτους, τον μέσο όρο της πενταετίας 2017-2021, καθώς και τον στόχο μείωσης κατά 15% σε σχέση με τον μέσο όρο πενταετίας που έθεσε η ΕΕ-27 (διακεκομμένη γραμμή). Πηγή: ΔΕΣΦΑ

Ειδικά η μείωση της χρήσης αερίου στην ηλεκτροπαραγωγή κατά 10.83 TWh πρωτογενώς (και 5.28 TWh στην καθαρή παραγωγή) την οκτάμηνη περίοδο Αυγούστου 2022-Μαρτίου 2023 σε σύγκριση με την ίδια περίοδο του προηγούμενου έτους, αντισταθμίστηκε κυρίως από τη συρρίκνωση της ζήτησης στο διασυνδεδεμένο δίκτυο (-3.63 TWh ή -10.1%) και δευτερευόντως από την αύξηση των εισαγωγών ηλεκτρικής ενέργειας (+1.45 TWh ή +75.8%) και των ΑΠΕ (+1.05 TWh ή +8.7%). Αντίθετα, παρά τις διοικητικές αποφάσεις και τις ανακοινώσεις για διπλασιασμό της λιγνιτικής παραγωγής, το οκτάμηνο Αυγούστου 2022-Μαρτίου 2023 ο λιγνίτης συνεισέφερε κατά μόλις 0.13 TWh (+3.5%) περισσότερο σε σχέση με την ίδια περίοδο του προηγούμενου έτους στην κάλυψη του κενού που δημιουργήθηκε από την κατάρρευση της χρήσης ορυκτού αερίου (-35.3%) αλλά και από τη σημαντική μείωση της υδροηλεκτρικής παραγωγής (-0.99 TWh ή -30.6%) (Διάγραμμα 2).

Μεταβολές στην κάλυψη της ζήτησης ηλεκτρικής ενέργειας Αύγουστος 2021-Μάρτιος 2022 vs Αύγουστος 2022-Μάρτιος 2023

Πηγή: ΑΔΜΗΕ

Διάγραμμα 2: Μεταβολές στην κάλυψη της ζήτησης την οκτάμηνη περίοδο Αυγούστου 2022-Μαρτίου 2023 σε σχέση με την ίδια περίοδο τον προηγούμενο χρόνο. Πηγή: ΑΔΜΗΕ

Η εξάρτηση από το ρωσικό ορυκτό αέριο

Η μείωση της εξάρτησης, ειδικά από το ρωσικό ορυκτό αέριο, αποτέλεσε προτεραιότητα για ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση από τη στιγμή της εισβολής της Ρωσίας στην Ουκρανία, και συγκαταλέγεται ανάμεσα στους κεντρικούς στόχους του σχεδίου REPowerEU.

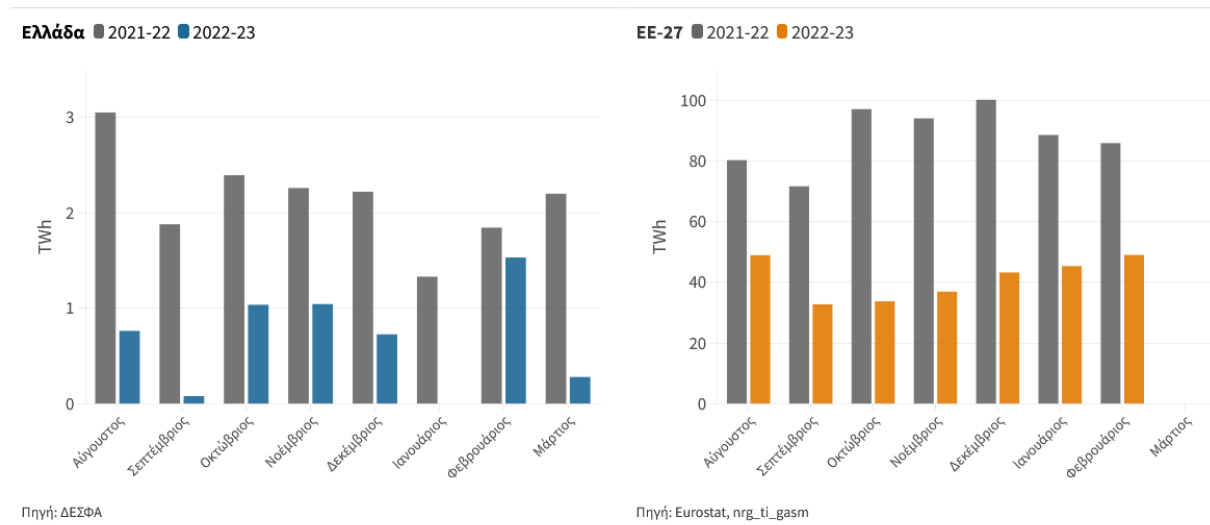
Τα στοιχεία του ΔΕΣΦΑ δείχνουν ότι κατά την οκτάμηνη περίοδο μείωσης της συνολικής κατανάλωσης που έθεσε η ΕΕ-27 (Αύγουστος 2022-Μάρτιος 2023) η χώρα μας κατόρθωσε να μειώσει τις εισαγωγές ρωσικού αερίου μέσω της πύλης του Σιδηροκάστρου που χρησιμοποιήθηκαν για την κάλυψη εγχώριων αναγκών κατά 86.2%, σε σχέση με την ίδια περίοδο του προηγούμενου έτους. Συγκεκριμένα, οι καθαρές εισαγωγές από τη Ρωσία μέσω του αγωγού Turkstream μειώθηκαν από 17.2 TWh και μερίδιο 35.59% των συνολικών καθαρών εισαγωγών⁷ την περίοδο Αυγούστου 2021-Μαρτίου 2022 σε μόλις 2.38 TWh και μερίδιο 7.25% την περίοδο Αυγούστου 2022-Μαρτίου 2023. Είναι χαρακτηριστικό ότι τον Ιανουάριο του 2022 οι εισαγωγές ρωσικού αερίου από την πύλη του Σιδηροκάστρου κυριολεκτικά μηδενίστηκαν (-100%), ενώ κάθε μήνα του φθινοπώρου του 2022 (Σεπτέμβριος-Νοέμβριος) η σχετική μείωση ήταν μεγαλύτερη από 95%.

⁷ Σύνολο φυσικών ροών στις εισαγωγές μείον εξαγωγές από την πύλη του Σιδηροκάστρου

Ωστόσο, τα μηνιαία στοιχεία εισαγωγών της Eurostat και του ΔΕΣΦΑ δείχνουν ότι τους μήνες Οκτώβριο 2022, Νοέμβριο 2022 και Φεβρουάριο 2023 η Ελλάδα εισήγαγε μεγαλύτερη ποσότητα (3.09 TWh) υγροποιημένου αερίου (LNG) από τη Ρωσία μέσω της πύλης της Αγίας Τριάδας, τμήμα της οποίας εξάχθηκε σε γειτονικές χώρες. Αθροίζοντας τις εισαγωγές από τη Ρωσία μέσω του αγωγού Turkstream και με τη μορφή LNG, το μερίδιο ανεβαίνει σε 16.65% των συνολικών καθαρών εισαγωγών κατά την οκτάμηνη περίοδο Αυγούστου 2022-Μαρτίου 2023. Επιπλέον η μείωση στη χρήση ρωσικού ορυκτού αερίου μέσω αγωγού και LNG για την κάλυψη της εγχώριας ζήτησης σε σχέση με το αντίστοιχο οκτάμηνο του προηγούμενου έτους ήταν 68.2%.

Οι επιδόσεις αυτές της Ελλάδας ήταν σημαντικά καλύτερες συγκριτικά με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο. Όπως δείχνουν τα μηνιαία στοιχεία της Eurostat -επικαιροποιημένα ως τον Φεβρουάριο του 2023, η ΕΕ-27 κατά την επτάμηνη περίοδο Αυγούστου 2022 - Φεβρουαρίου 2023 περιόρισε τις συνολικές εισαγωγές ρωσικού αερίου, μέσω αγωγών και με τη μορφή LNG, κατά 53% σε σχέση με την ίδια επτάμηνη περίοδο του προηγούμενου έτους, ενώ η αντίστοιχη μείωση της Ελλάδας το ίδιο επτάμηνο ήταν 65.4%. Η μείωση της εξάρτησης της ΕΕ-27 θα ήταν μεγαλύτερη αν στο ίδιο χρονικό διάστημα δεν αυξάνονταν οι εισαγωγές ρωσικού LNG κατά 35.3%, καταλαμβάνοντας πλέον ένα σημαντικό μερίδιο στις συνολικές εισαγωγές ρωσικού αερίου (34.8%).

Εισαγωγές από τη Ρωσία

Διάγραμμα 3: Μηνιαίες εισαγωγές ρωσικού αερίου μέσω αγωγών και με τη μορφή LNG στην Ελλάδα (αριστερά) και την ΕΕ-27 (δεξιά). Πηγές: ΔΕΣΦΑ, Eurostat

II. Συνολική κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας

Σε ό,τι αφορά τον στόχο μείωσης κατά 10% της μηνιαίας ακαθάριστης κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας σε σχέση με τον μέσο όρο της πενταετίας 2017-2021 παρουσιάζονται τα αθροιστικά στοιχεία ζήτησης για ολόκληρη την πεντάμηνη περίοδο μείωσης (Νοέμβριος 2022-Μάρτιος 2023) με βάση τα δεδομένα του ΑΔΜΗΕ για το διασυνδεδεμένο δίκτυο.

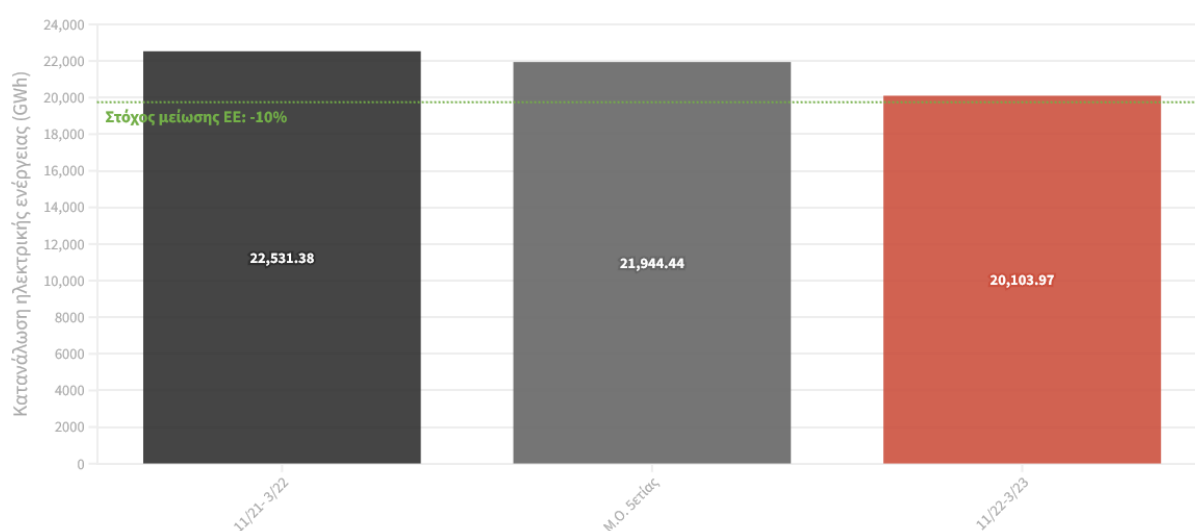
Τον Νοέμβριο του 2022, πρώτο μήνα εφαρμογής του μέτρου, η Ελλάδα πλησίασε τον στόχο, περιορίζοντας την κατανάλωση κατά 8.16% σε σχέση με τον μέσο όρο της πενταετίας. Τόσο

τον Δεκέμβριο του 2022 όσο και τον Ιανουάριο του 2023 η επίδοση αυτή βελτιώθηκε αισθητά καθώς η χώρα υπερέβη τον στόχο μειώνοντας την κατανάλωση κατά 10.87% και 12.14%, αντίστοιχα. Ωστόσο, ο Φεβρουάριος ήταν ο χειρότερος μήνας της πεντάμηνης περιόδου καθώς σημειώθηκε μείωση κατά μόλις 2.63% σε σχέση με τον μέσο όρο πενταετίας, ενώ και τον Μάρτιο η χώρα βρέθηκε πίσω από τον στόχο του -10% καταγράφοντας μείωση κατά 7.37%.

Έτσι, αθροιστικά για το πεντάμηνο Νοεμβρίου 2022-Μαρτίου 2023 και λαμβάνοντας υπόψη μόνο το διασυνδεδεμένο δίκτυο, η Ελλάδα απέτυχε να πιάσει τον στόχο που έθεσε η ΕΕ-27 καθώς περιορίσε την κατανάλωσή της κατά 8.39% σε σχέση με τον μέσο όρο πενταετίας (Διάγραμμα 4), ενώ αν εξεταστεί η οκτάμηνη περίοδος μείωσης της κατανάλωσης ορυκτού αερίου (Αύγουστος 2022-Μάρτιος 2023), η μείωση της κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας ξεπερνά το 10% (-10.1%).

Συνολική κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας

Περίοδος: Νοέμβριος 2022 - Μάρτιος 2023

Πηγή: ΑΔΜΗΕ

Διάγραμμα 4: Αθροιστική ακαθάριστη κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας κατά την περίοδο Νοεμβρίου 2022-Μαρτίου 2023 και σύγκριση με την κατανάλωση την αντίστοιχη περίοδο του προηγούμενου έτους, τον μέσο όρο πενταετίας και τον ευρωπαϊκό στόχο του -10%. Πηγή: ΑΔΜΗΕ

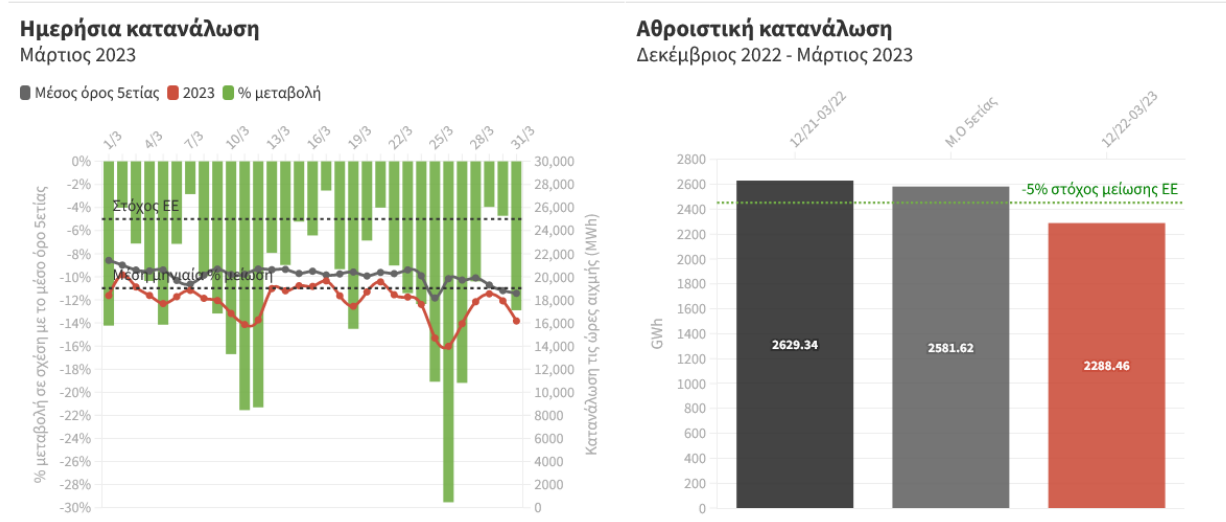
III. Κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας στις ώρες αιχμής

Προκειμένου να εκτιμηθεί η επίδοση της χώρας ως προς τη μείωση της κατανάλωσης ηλεκτρισμού τις ώρες αιχμής 18:00-21:00 ημερησίως κατά 5% και δεδομένου ότι το σενάριο αναφοράς βάσει του οποίου υπολογίστηκε η μείωση δεν έχει ακόμα ανακοινωθεί, συγκρίθηκε η κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας στο διασυνδεδεμένο δίκτυο κατά τις ώρες αιχμής κάθε ημέρα της περιόδου Δεκεμβρίου 2022-Μαρτίου 2023, ολόκληρης της τετράμηνης δηλαδή περιόδου εφαρμογής της σχετικής πρόβλεψης του Κανονισμού, με τον μέσο όρο της κατανάλωσης τις ίδιες ώρες και μέρες της τελευταίας πενταετίας 2017-2021. Οι υπολογισμοί έγιναν αξιοποιώντας τα ωριαία δεδομένα του ENTSO-e.

Τα αποτελέσματα (Διάγραμμα 5) δείχνουν ότι για ολόκληρη την τετράμηνη περίοδο του μέτρου η Ελλάδα μείωσε την αθροιστική κατανάλωση στις ώρες αιχμής κατά 11.4% σε σχέση με τον μέσο όρο πενταετίας. Η καλύτερη επίδοση σημειώθηκε τον Ιανουάριο του 2023 με -14.5%. Ακολούθησε ο Δεκέμβριος 2022 με -13.7% και ο Μάρτιος 2023 με -11%, ενώ ο μήνας με τη χαμηλότερη επίδοση ήταν ο Φεβρουάριος 2023 όπου η κατανάλωση στις ώρες αιχμής κινήθηκε οριακά κάτω από το -5% (-5.5%). Παρά την υπέρβαση του ορίου κατά μέσο όρο κάθε μήνα της τετράμηνης περιόδου μείωσης και για ολόκληρη την περίοδο μείωσης, υπήρξαν 23 μεμονωμένες ημέρες από τις 121 συνολικά (19%) που ο στόχος του -5% δεν επετεύχθη, και συγκεκριμένα 2 μέρες τον Ιανουάριο, 15 μέρες τον Φεβρουάριο και 6 μέρες τον Μάρτιο .

Κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας τις ώρες αιχμής: 18.00-21.00

Πηγή: ENTSO-E

Διάγραμμα 5: Ημερήσια κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας τις ώρες αιχμής 18.00-21.00 (αριστερά) και αθροιστικά για τον μήνα Μάρτιο του 2023 (αριστερά) και σύγκριση της αθροιστικής επίδοσης ολόκληρη την τετράμηνη περίοδο εφαρμογής του μέτρου (Δεκέμβριος 2022-Μάρτιος 2022), με τον αντίστοιχο μέσο όρο της πενταετίας και με την ίδια περίοδο του προηγούμενου έτους (δεξιά). Πηγή: ENTSO-e

IV. Οικονομικοί Πόροι

Καθώς η παγκόσμια οικονομία άρχισε να ανακάμπτει από την κρίση της πανδημίας, ξεκίνησε η άνοδος των τιμών προμήθειας του ορυκτού αερίου ως αποτέλεσμα της αυξημένης ζήτησης. Η κρίση αυτή η οποία μεταδόθηκε και στην αγορά ηλεκτρικής ενέργειας, ενισχύθηκε ιδιαίτερα μετά την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία, πλήττοντας νοικοκυριά και επιχειρήσεις. Για την αντιστάθμιση των συνεπειών της η ελληνική κυβέρνηση θέσπισε το νέο Ταμείο Ενεργειακής Μετάβασης (TEM)⁸ στο οποίο διοχετεύτηκαν μεγάλα χρηματικά ποσά μέσα από διάφορους μηχανισμούς και πηγές μεταξύ των οποίων και από τον κρατικό προϋπολογισμό. Διακριτά αξιοποιήθηκαν πρόσθετοι πόροι απευθείας από τον κρατικό προϋπολογισμό για τον ίδιο σκοπό.

⁸ Ν. 4839/2021 (άρθρο 61) ΦΕΚ Α' 181/02.10.2021

Έσοδα για την αντιμετώπιση της ενεργειακής κρίσης

Οι πόροι που συγκεντρώθηκαν για την εφαρμογή μέτρων αντιμετώπισης της ενεργειακής κρίσης ως το τέλος του 2022 προσέγγισαν τα € 10.7 δις όπως φαίνεται στον πίνακα που ακολουθεί, ενώ στη συνέχεια παρουσιάζεται λεπτομερώς η κάθε πηγή χρηματοδότησης διακριτά.

Πίνακας 1: Πηγές εσόδων για την αντιμετώπιση της ενεργειακής κρίσης (Σεπτέμβριος 2021-Δεκέμβριος 2022)

Μηχανισμός/πηγή	Εκ. ευρώ (€)
Προσωρινός Μηχανισμός Επιστροφής Μέρους Εσόδων Αγοράς Επόμενης Ημέρας και Ενδοημερησίας (7/2022-12/2022)	2889
Σύστημα Εμπορίας Δικαιωμάτων Εκπομπών (ΣΕΔΕ) (2021 & 2022)	1776
Εισφορά από τον κρατικό προϋπολογισμό στο TEM	1600
Ειδικός Λογαριασμός ΑΠΕ (ΕΛΑΠΕ)	1100
Λογαριασμός Υπηρεσιών Κοινής Ωφέλειας (ΥΚΩ)	400
Έκτακτη εισφορά στους παραγωγούς ηλεκτρικής ενέργειας (10/2021-6/2022)	367
Έκτακτη εισφορά παραγωγών ορυκτού αερίου 10€/MWh (11-12/2022)	57.7
Υποσύνολο (TEM)	8196
Κρατικός προϋπολογισμός (εκτός TEM) και Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων	2500
Σύνολο	10689.7

Έσοδα από το Σύστημα Εμπορίας Δικαιωμάτων Εκπομπών - ΣΕΔΕ: Η πρώτη πηγή εσόδων που αξιοποιήθηκε για την άμβλυνση των επιπτώσεων της ενεργειακής κρίσης ήταν τα δημόσια έσοδα από τη δημοπράτηση των δικαιωμάτων εκπομπών αερίου του θερμοκηπίου του Συστήματος Εμπορίας Δικαιωμάτων Εκπομπών (ΣΕΔΕ) που κατανέμονται στην Ελλάδα, όπως και σε κάθε κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ). Το ΣΕΔΕ συγκεντρώνει έσοδα που προκύπτουν από την πώληση δικαιωμάτων εκπομπών στις εντασσόμενες στο σύστημα εγκαταστάσεις και εταιρίες, δηλαδή τις μονάδες ηλεκτροπαραγωγής και παραγωγής θερμότητας, τις ενεργοβόρες βιομηχανίες, και τις αερομεταφορές εντός του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου.

Τα δημόσια αυτά έσοδα, που ήταν ιδιαίτερα αυξημένα τα τελευταία τρία χρόνια λόγω των υψηλών τιμών αγοράς δικαιωμάτων εκπομπών, κατανέμονται κάθε έτος σε διαφορετικούς τελικούς αποδέκτες στην Ελλάδα με βάση μία Υπουργική Απόφαση (ΥΑ) από το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας. Με βάση τις αποφάσεις που εκδόθηκαν για τα έσοδα που αφορούν στα έτη 2021-2023, περίπου τα 3/4 των εσόδων της Ελλάδας από το ΣΕΔΕ διατέθηκαν στο TEM και πιο συγκεκριμένα, το 73.86% για το 2021⁹ και το 77.275% για το 2022¹⁰ και το 2023¹¹. Τα ποσά που αντιστοιχούν σε αυτά τα ποσοστά ανέρχονται σε €749 εκ. το 2021 και € 1027 εκ. για το 2022, ενώ για το 2023 εκτιμώνται σε περίπου € 1296 εκ.

⁹ ΦΕΚ Β' 6295/29.12.2021

¹⁰ ΦΕΚ Β' 5404/19.10.2022

¹¹ ΦΕΚ Β' 603/08.02.2023

Σημειώνεται ότι σύμφωνα με την ισχύουσα Ευρωπαϊκή οδηγία για το ΣΕΔΕ¹², τουλάχιστον το 50% των εσόδων κάθε κράτους μέλους από την πώληση των δικαιωμάτων εκπομπών πρέπει να χρησιμοποιείται για κλιματικές δράσεις, κάτι το οποίο με την πιο πρόσφατη αναθεώρηση άλλαξε σε 100% ξεκινώντας το 2024¹³. Ωστόσο, στις επιτρεπόμενες χρήσεις συμπεριλαμβάνεται και η χρήση των πόρων για οικονομική υποστήριξη νοικοκυριών με χαμηλό ή μεσαίο εισόδημα, κάτι που συνάδει με τις χρήσεις του ΤΕΜ.

Μηχανισμοί ανάκτησης μέρους εσόδων των παραγωγών ηλεκτρικής ενέργειας: Αυτή η κατηγορία περιλαμβάνει δύο διαφορετικούς μηχανισμούς που τέθηκαν σε λειτουργία ώστε να περιορίσουν τα «ουρανοκατέβατα» κέρδη που δημιουργήθηκαν για ορισμένες κατηγορίες παραγωγών ηλεκτρικής ενέργειας ως απόρροια των υψηλών τιμών ορυκτού αερίου σε συνδυασμό με τον τρόπο λειτουργίας της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας. Ειδικότερα:

A) Η έκτακτη, αναδρομική εισφορά στους παραγωγούς ηλεκτρικής ενέργειας, ίση με το 90% του αυξημένου - σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος - κέρδους των παραγωγών ηλεκτρικής ενέργειας. Το μέτρο εφαρμόστηκε από τον Οκτώβριο 2021 μέχρι και τον Ιούνιο του 2022 βάσει του νόμου 4936/2022¹⁴ και σχετικής Κοινής Υπουργικής Απόφασης¹⁵ αποφέροντας € 367εκ.¹⁶

B) Ο Προσωρινός Μηχανισμός Επιστροφής Μέρους Εσόδων Αγοράς Επόμενης Ημέρας και Ενδοημερησίας, γνωστό ως «πλαφόν». Για την περίοδο Ιουλίου 2022 – Ιουνίου 2023, ο μηχανισμός αυτός παρακρατά τμήμα των εσόδων των παραγωγών ηλεκτρικής ενέργειας το οποίο υπερβαίνει ένα άνω όριο. Το τελευταίο προσδιορίζεται κάθε μήνα για κάθε τεχνολογία ηλεκτροπαραγωγής από ορυκτά καύσιμα (λιγνίτης και ορυκτό αέριο) βάσει των προβλεπόμενων στον σχετικό νόμο¹⁷, ενώ για τις ΑΠΕ και την υδροηλεκτρική ενέργεια, το άνω όριο διατηρείται σταθερό. Σύμφωνα με τα στοιχεία που δημοσιεύονται καθημερινά από τη Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας (ΡΑΕ)¹⁸, από την έναρξη εφαρμογής του μέτρου, στις 8 Ιουλίου 2022 μέχρι και το τέλος του 2022, ο εν λόγω μηχανισμός απέδωσε στο ΤΕΜ συνολικά € 2,889 εκ. Από αυτά το 61.7% προήλθε από Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (ΑΠΕ), το 16.7% από τις λιγνιτικές μονάδες, ενώ ακολούθησαν με 12.4% τα μεγάλα υδροηλεκτρικά και με 9.2% οι μονάδες παραγωγής με καύσιμο το ορυκτό αέριο.

Μεταφορές από το Ειδικό Ταμείο για τις Ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (ΕΛΑΠΕ): Πριν από τη θέσπιση του «πλαφόν», μέσω του οποίου οι ΑΠΕ συνεισέφεραν €1783 εκ. στο ΤΕΜ από τον Ιούλιο του 2022 ως το τέλος του χρόνου, η καθαρή ενέργεια ενίσχυσε το ΤΕΜ με € 1100 εκ. επιπλέον μέσω του Ειδικού Λογαριασμού ΑΠΕ (ΕΛΑΠΕ), τον λογαριασμό δηλαδή από τον οποίο

---

¹² Οδηγία (ΕΕ) 2018/410 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 14ης Μαρτίου 2018 για την τροποποίηση της οδηγίας 2003/87/ΕΚ με σκοπό την ενίσχυση οικονομικά αποδοτικών μειώσεων των εκπομπών και την προώθηση επενδύσεων χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών και της απόφασης (ΕΕ) 2015/1814 <https://bit.ly/3M4hSXo>

¹³ Council of the European Union, Brussels 8.2.2023 6210/23, Provisional agreement on the EU ETS <https://bit.ly/3MpaOq3>

¹⁴ Ν. 4936/2022 (άρθρο 37) ΦΕΚ Α' 105/27.05/2022

¹⁵ ΦΕΚ Β' 4658/05.09.2022, <https://bit.ly/3leLRet>

¹⁶ Απόφαση ανάληψης υποχρέωσης, ΥΠΕΝ/ΔΟΙΚΔ/16573/1240, <https://bit.ly/3yzyu39>

¹⁷ Ν. 4951/2022 (άρθρο 138), ΦΕΚ Α' 129/04.07.2022 <https://bit.ly/3pInSOi>

¹⁸ ΡΑΕ, Ημερήσια Αποτελέσματα της εφαρμογής του Προσωρινού Μηχανισμού Επιστροφής Μέρους Εσόδων Αγοράς Επόμενης Ημέρας και Ενδοημερησίας <https://bit.ly/3M3uhLh>

αποζημιώνονται οι παραγωγοί ΑΠΕ. Ειδικότερα, μεταφέρθηκαν 780 εκ. τον Μάιο 2022¹⁹ και 320 εκ. τον Σεπτέμβριο του ίδιου έτους²⁰.

Μεταφορές από Ειδικό Λογαριασμό Υπηρεσιών Κοινής Ωφέλειας: Από τον λογαριασμό των υπηρεσιών κοινής ωφέλειας, τον λογαριασμό δηλαδή που αντισταθμίζει το επιπλέον κόστος παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας στα μη διασυνδεδεμένα νησιά και χρηματοδοτεί τμήμα του κόστους ηλεκτροδότησης των οικονομικά ευάλωτων ομάδων και των πολυτέκνων, μεταφέρθηκαν στο ΤΕΜ συνολικά € 400 εκ., € 300 εκ. τον Αύγουστο 2022²¹ και €100 εκ. τον Νοέμβριο 2022²².

Έκτακτη εισφορά παραγωγών ορυκτού αερίου: Προκειμένου να ενισχυθεί περαιτέρω το ΤΕΜ, με τον Νόμο 4986/2022²³, προστέθηκε μία έκτακτη εισφορά 10 ευρώ ανά μεγαβατώρα (MWh) που χρησιμοποιείται για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από τις μονάδες ορυκτού αερίου. Από την επιβολή της εισφοράς εξαιρέθηκαν οι μονάδες Συμπαγωγής Ηλεκτρισμού - Θερμότητας Υψηλής Απόδοσης (Σ.Η.Θ.Υ.Α.) που έχουν συνάψει σύμβαση λειτουργικής ενίσχυσης ή σύμβαση πώλησης ηλεκτρικής ενέργειας. Μέχρι το τέλος του 2022 το μέτρο εφαρμόστηκε μόνο για τον Νοέμβριο και τον Δεκέμβριο. Αξιοποιώντας τα δεδομένα του ΔΕΣΦΑ για τη χρήση αερίου από μονάδες ηλεκτροπαραγωγής με καύσιμο το ορυκτό αέριο για αυτούς τους δύο μήνες, εκτιμάται ότι τα έσοδα από την εφαρμογή αυτού του μέτρου ως το τέλος του 2022 ανήλθαν σε €57.7 εκατομμύρια.

Κρατικός προϋπολογισμός και Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων: Επιπλέον των παραπάνω, το ΤΕΜ ενισχύθηκε διακριτά και από τον κρατικό προϋπολογισμό. Σύμφωνα με τα στοιχεία εκτέλεσης του προϋπολογισμού του ΥΠΕΝ²⁴, € 1600 εκ. του κρατικού προϋπολογισμού διοχετεύτηκαν στο ΤΕΜ, και πιο συγκεκριμένα € 150 εκ. τον Αύγουστο²⁵, € 850 εκ. τον Σεπτέμβριο²⁶ και € 600 εκ. τον Οκτώβριο 2022²⁷. Επιπροσθέτως, € 2488 εκ. από τον τακτικό προϋπολογισμό και € 12 εκ. από το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων διατέθηκαν απευθείας σε μέτρα αντιμετώπισης της κρίσης σύμφωνα με την εισηγητική έκθεση για τον προϋπολογισμό του 2023²⁸. Έτσι, μαζί με το ποσό που διοχετεύτηκε στο ΤΕΜ, συνολικά ο κρατικός προϋπολογισμός και το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων συνεισέφεραν € 4100 εκ. στην αντιμετώπιση της κρίσης κατά το χρονικό διάστημα Σεπτεμβρίου 2021-Δεκεμβρίου 2022.

Χρήσεις των πόρων για την αντιμετώπιση της κρίσης

Οι πόροι που συγκεντρώθηκαν χρηματοδότησαν την εφαρμογή μέτρων για την αντιμετώπιση της ενεργειακής κρίσης και διοχετεύτηκαν σε διάφορους αποδέκτες, πολίτες και επιχειρήσεις. Σύμφωνα με την εισηγητική έκθεση του κρατικού προϋπολογισμού για το 2023²⁸, οι

¹⁹ ΦΕΚ Β' 1101/11.03.2022

²⁰ ΦΕΚ Β' 3476/05.07/2022

²¹ ΦΕΚ Β' 4266/11.08.2022

²² ΦΕΚ Β' 6166/05.12.2022

²³ Ν. 4986/2022 (άρθρο 62) ΦΕΚ Α' 204/28.10.2022 <https://bit.ly/30dEMOR>

²⁴ ΥΠΕΝ, Στοιχεία Εκτέλεσης Προϋπολογισμού (1/1/2022 έως 31/12/2022), <https://bit.ly/4087S5c>

²⁵ ΥΠΕΝ, ΑΔΑ: ΩΔ7Υ4653Π8-Υ2Α <https://bit.ly/3Ieq9Hw>

²⁶ ΥΠΕΝ, ΑΔΑ: ΨΚΧ34653Π8-50Θ <https://bit.ly/3Bs805d>

²⁷ ΥΠΕΝ, ΑΔΑ: ΨΥΧΞ4653Π8-ΥΗΝ <https://bit.ly/3pHlIT5>

²⁸ Υπουργείο Οικονομικών, Νοέμβριος 2022, Εισηγητική έκθεση προϋπολογισμού 2023 <https://bit.ly/455Qpxu>

κυριότερες παρεμβάσεις για την αντιμετώπιση της κρίσης στις οποίες διοχετεύτηκαν οι πόροι ύψους € 10.7 δις ήταν «επιδοματικού» τύπου και μπορούν να κατανεμηθούν με βάση τις ακόλουθες τρεις κατηγορίες:

- Απευθείας επιδοτήσεις συνολικού ύψους € 9783 εκ., όπως οι επιδοτήσεις κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας και ορυκτού αερίου σε νοικοκυριά και επιχειρήσεις, η επιδότηση του 80% της αύξησης του κόστους ηλεκτρικής ενέργειας σε παροχές αγροτικής χρήσης για την περίοδο Αυγούστου - Δεκεμβρίου 2021, η αύξηση του επιδόματος θέρμανσης, η επιδότηση κτηνοτρόφων για το αυξημένο κόστος ζωοτροφών, η ένταξη στο μεταφορικό ισοδύναμο της μεταφοράς ζωοτροφών ειδικά στην Κρήτη, η αύξηση της επιδότησης για τη μεταφορά ζωοτροφών στα μικρά νησιά του Αιγαίου, η κάλυψη του κόστους φορέων γενικής κυβέρνησης για ηλεκτρισμό και καύσιμα, η προπληρωμένη κάρτα σε νοικοκυριά για αγορά καυσίμων κίνησης (fuel pass), η επιδότηση πετρελαίου κίνησης (12 λεπτά ανά λίτρο), η επιστροφή του 60% της αύξησης του κόστους ηλεκτρικής ενέργειας για την πρώτη κατοικία νοικοκυριών με εισόδημα έως 45.000 ευρώ (power pass), η επιδότηση αγροτών για το αυξημένο κόστος λιπασμάτων και η επιδότηση πετρελαίου θέρμανσης (20 λεπτά ανά λίτρο)
- Ενισχύσεις εισοδήματος συνολικού ύψους € 821 εκ., όπως η ενίσχυση ύψους 200 ευρώ τον Απρίλιο 2022 και 250 ευρώ τον Δεκέμβριο 2022 σε συνταξιούχους με μηνιαίο εισόδημα έως 600 και 800 ευρώ αντίστοιχα, σε 35.000 ανασφάλιστους υπερήλικες του ΟΠΕΚΑ και σε 172.000 δικαιούχους επιδομάτων ΑΜΕΑ, η διπλή δόση ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος τον Απρίλιο 2022 και τον Δεκέμβριο 2022 σε 225.000 δικαιούχους, η μιάμιση επιπλέον μηνιαία δόση επιδόματος παιδιών ΟΠΕΚΑ τον Απρίλιο 2022 και τον Δεκέμβριο 2022 σε 800.000 δικαιούχους, η ενίσχυση οδηγών ταξί με 200 ευρώ τον Απρίλιο λόγω αυξημένων τιμών καυσίμων και η ενίσχυση ύψους 250 ευρώ τον Δεκέμβριο 2022 σε 100.000 μακροχρόνια ανέργους.
- Φορο-ελαφρύνσεις συνολικού ύψους € 102 εκ. όπως η επιστροφή του ειδικού φόρου κατανάλωσης πετρελαίου κίνησης στους αγρότες και η μείωση του ΦΠΑ στις ζωοτροφές και τα λιπάσματα από 13% σε 6%.

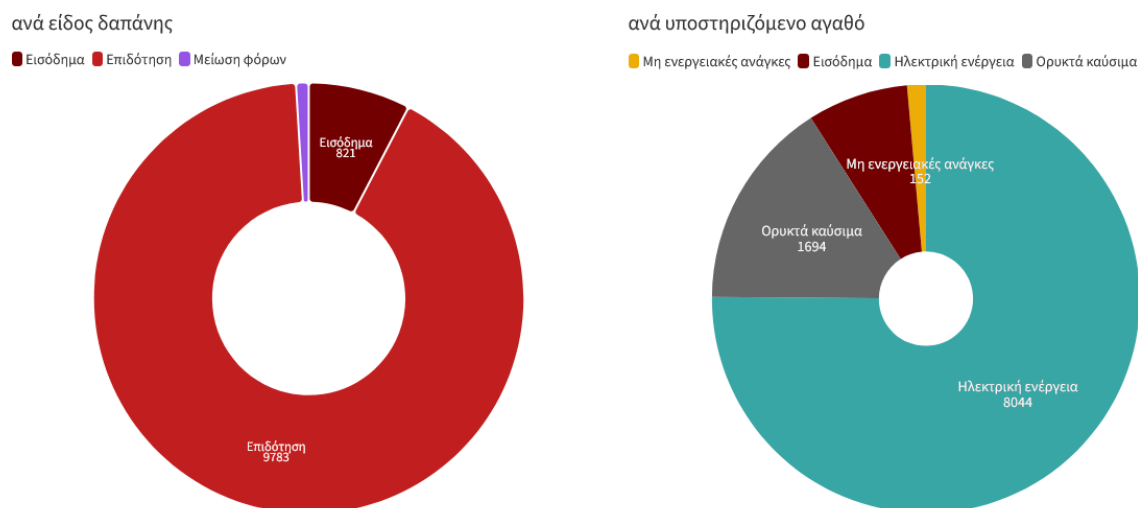
Μία διαφορετική κατηγοριοποίηση της χρήσης των πόρων αφορά στη στόχευση των αναγκών που κάλυψαν. Αυτή περιλαμβάνει δαπάνες για:

- Την κάλυψη του κόστους κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας (€ 8044 εκ.).
- Την κάλυψη του κόστους κατανάλωσης ορυκτών καυσίμων κυρίως για τις ανάγκες θέρμανσης και μεταφορών (€ 1694 εκ.).
- Την κάλυψη μη ενεργειακών αναγκών αγροτών και κτηνοτρόφων για (€ 152 εκ). Οι δαπάνες αυτές αφορούν σε μείωση ΦΠΑ σε ζωοτροφές και λιπάσματα, επιδότηση κτηνοτρόφων για το αυξημένο κόστος ζωοτροφών, επιδότηση αγροτών για το αυξημένο κόστος λιπασμάτων, και επιδοτήσεις για τη μεταφορά ζωοτροφών σε Κρήτη και μικρά νησιά του Αιγαίου.
- Αμιγώς εισοδηματικές ενισχύσεις (€ 816 εκ.)²⁹.

²⁹ Το ποσό των € 816 εκ. προκύπτει αφαιρώντας από τις εισοδηματικές ενισχύσεις των € 821 εκ. της προηγούμενης κατηγοριοποίησης ανά είδος δαπάνης τα € 5 εκ. με τα οποία ενισχύθηκαν οι οδηγοί ταξί τον Απρίλιο λόγω

Οι δύο παραπάνω κατηγοριοποιήσεις των δαπανών συνολικού ύψους € 10.7 δις που έγιναν για την αντιμετώπιση της ενεργειακής κρίσης από τον Σεπτέμβριο του 2021 ως τον Δεκέμβριο του 2022, παρουσιάζονται στο διάγραμμα που ακολουθεί.

Δαπάνες για την αντιμετώπιση της κρίσης

Πηγή: Εισηγητική έκθεση προϋπολογισμού 2023

Διάγραμμα 6: Οι δημοσιονομικές δαπάνες για την αντιμετώπιση της ενεργειακής κρίσης ανά είδος δαπάνης (αριστερά) και ανά υποστηριζόμενο αγαθό (δεξιά) σύμφωνα με τα στοιχεία της εισηγητικής έκθεσης του κρατικού προϋπολογισμού.

Οι παρεμβάσεις αυτές λειτούργησαν αντισταθμιστικά στις επιπτώσεις της κρίσης, νοικοκυριά, επιχειρήσεις και συγκεκριμένες επαγγελματικές και πληθυσμιακές ομάδες. Ωστόσο δεν συνέβαλαν στη μόνιμη απεξάρτηση από τα ορυκτά καύσιμα που ήταν και η γενεσιουργός αιτία της κρίσης με αποτέλεσμα να μην έχουν ένα μόνιμο αντίκτυπο στη μείωση των λογαριασμών.

Άλλοι πόροι και δαπάνες

Σε αντίθεση με τη χρήση των εθνικών πόρων ύψους € 10.7 δις που ήταν αποκλειστικά «επιδοματικού» χαρακτήρα αξιοποιήθηκαν και ευρωπαϊκοί πόροι για έργα τα οποία θα οδηγήσουν σε μόνιμη μείωση του ανθρακικού αποτυπώματος και, κατ' επέκταση, των λογαριασμών ενέργειας των πολιτών και των επιχειρήσεων.

Ειδικότερα, το πρόγραμμα «Ανακυκλώνω – Αλλάζω Συσκευή», επιδότησε την αντικατάσταση παλιών ενεργοβόρων οικιακών ηλεκτρικών συσκευών με νέες πιο αποδοτικές και την παράλληλη ανακύκλωση των παλαιότερων συσκευών με στόχο την εξοικονόμηση ενέργειας (κατά μέσο όρο 1MWh ανά νοικοκυριό ανά έτος), η οποία συνεπάγεται χαμηλότερο κόστος για τα νοικοκυριά, και λιγότερες εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου. Αν και σύμφωνα με το άρθρο 61 του Ν. 4839/2021 το συγκεκριμένο πρόγραμμα ήταν μία από τις επιλέξιμες δαπάνες του

αυξημένων τιμών καυσίμων. Στην κατηγοριοποίηση ανά υποστηριζόμενο αγαθό, το ποσό αυτό θεωρείται ότι ενίσχυσε την κατανάλωση ορυκτών καυσίμων.

ΤΕΜ, η χρηματοδότησή του, που ανήλθε τελικά σε € 286 εκ. μέσα στο 2022³⁰ που αξιοποιήθηκαν από περίπου 380.000 νοικοκυριά, προήλθε από συγχρηματοδότηση του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης και από εθνική συμμετοχή μέσω του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Υποδομές Μεταφορών, Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη».

Επιπλέον, κατά τη διάρκεια της κρίσης διοχετεύτηκαν € 1.138 δις³¹ για την ενεργειακή αναβάθμιση 87,578 νοικοκυριών μέσω του 6^{ου} προγράμματος «Εξοικονομώ», από τα οποία τα € 201.8 εκ διατέθηκαν σε 14,246 κατοικίες οικονομικά ασθενέστερων πολιτών³². Το πρόγραμμα «Εξοικονομώ 2021», που χρηματοδοτείται από το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας έχει στόχο να βελτιώσει την ενεργειακή κλάση των νοικοκυριών, κατά τουλάχιστον 3 ενεργειακές κατηγορίες εξοικονομώντας περισσότερο από 30% πρωτογενούς ενέργειας.

Συμπεράσματα

Τα αποτελέσματα της ανάλυσης δείχνουν ότι **η Ελλάδα ανταποκρίθηκε στις δύο από τις τρεις υποχρεώσεις της** βάσει των δύο έκτακτων Κανονισμών που εγκρίθηκαν τον Αύγουστο και τον Οκτώβριο του 2022, αντίστοιχα. Ειδικότερα, η χώρα κατόρθωσε να πετύχει:

- **μείωση κατά 20.9%** της συνολικής κατανάλωσης ορυκτού αερίου σε σχέση με τον μέσο όρο πενταετίας το οκτάμηνο Αυγούστου 2022 - Μαρτίου 2023 που τέθηκε στόχος μείωσης κατά 15% σε σχέση με τον μέσο όρο της προηγούμενης πενταετίας για την ίδια περίοδο.
- **μείωση κατά 86.2%** της εξάρτησης από το εισαγόμενο -μέσω του αγωγού Turkstream- ρωσικό αέριο που χρησιμοποιείται για την κάλυψη της εγχώριας ζήτησης για το οκτάμηνο Αυγούστου 2022-Μαρτίου 2023. Λαμβάνοντας υπόψη και τις εισαγωγές ρωσικού LNG η μείωση των συνολικών εισαγωγών ρωσικού αερίου που κάλυψαν τμήμα της εγχώριας ζήτησης ήταν 65.4% κατά το επτάμηνο Αυγούστου 2022 - Φεβρουαρίου 2023, μια επίδοση σημαντικά καλύτερη από τον αντίστοιχο μέσο όρο της ΕΕ-27 (-53%).
- **μείωση κατά 8.4%** της ζήτησης ηλεκτρικής ενέργειας στο διασυνδεδεμένο δίκτυο σε σχέση με τον μέσο όρο πενταετίας το πεντάμηνο Νοεμβρίου 2022-Μαρτίου 2023 κατά το οποίο εφαρμόστηκε ο σχετικός Κανονισμός της ΕΕ-27 που έθετε στόχο τη μείωση κατά 10% για κάθε μήνα της περιόδου σε σχέση με τον μέσο όρο της προηγούμενης πενταετίας. Παρά την αποτυχία επίτευξης τους στόχου για ολόκληρη την πεντάμηνη περίοδο, η Ελλάδα ξεπέρασε το κατώφλι του -10% τους δύο από τους πέντε μήνες της

³⁰ ΦΕΚ Β' 6442/16.12.2022 ΥΠΕΝ/ΕΣΠΑΕΝ/133395/2162 «Τροποποίηση (3η) της υπό στοιχεία ΥΠΕΝ/ΕΣΠΑΕΝ/61929/864/17.06.2022 απόφασης του Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας με τίτλο «Προκήρυξη του προγράμματος "Ανακυκλώνω - Αλλάζω Συσκευή" που θα υλοποιηθεί στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ 2014-2020» (Β' 3099)» <https://bit.ly/3Mv6s0o>

³¹ ΦΕΚ Β' 5111/30.09.2022 ΥΠΕΝ/ΕΣΠΑΕΝ/98728/1508 «Τροποποίηση (4η) της υπό στοιχεία ΥΠΕΝ/ΕΣΠΑΕΝ/118225/2849/10.12.2021 κοινής απόφασης του Αναπληρωτή Υπουργού Οικονομικών, του Υφυπουργού Ανάπτυξης και Επενδύσεων και του Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας, με τίτλο «Προκήρυξη του προγράμματος "Εξοικονομώ 2021", που θα υλοποιηθεί στο πλαίσιο του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας» (Β' 5778)» <https://bit.ly/3WvELI9>

³² ΥΠΕΝ, Ανακοίνωση Τύπου 28.04.2022 "Συμμετοχή ρεκόρ στο πρόγραμμα «Εξοικονομώ 2021»" <https://bit.ly/3Ikeyqd>

περιόδου και συγκεκριμένα τον Δεκέμβριο του 2022 (-10.9%) και τον Ιανουάριο του 2023 (-12.1%), ενώ η μείωση της συνολικής κατανάλωσης ήταν χαμηλότερη τους υπόλοιπους τρεις μήνες.

- **μείωση κατά 11.4%** της κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας στο διασυνδεδεμένο δίκτυο για όλες τις ώρες αιχμής 18:00-21:00 της τετράμηνης περιόδου εφαρμογής του μέτρου (Δεκέμβριος 2022-Μάρτιος 2023) σε σχέση με τον αντίστοιχο μέσο όρο πενταετίας. Παρά την υπέρβαση του ορίου κάθε μήνα της τετράμηνης περιόδου μείωσης και για ολόκληρη την περίοδο μείωσης, υπήρξαν 23 μεμονωμένες ημέρες από τις 121 συνολικά (19%) που ο στόχος του -5% δεν επετεύχθη, και συγκεκριμένα 2 μέρες τον Ιανουάριο, 15 μέρες τον Φεβρουάριο και 6 μέρες τον Μάρτιο.

Επιπλέον, μεταξύ Σεπτεμβρίου 2021 και Δεκεμβρίου 2022 **η Ελλάδα συγκέντρωσε από διαφορετικές πηγές € 10.7 δις τα οποία διοχέτευσε σε μέτρα αντιμετώπισης της ενεργειακής κρίσης**. Από αυτά, τα € 9783 εκ. ήταν απευθείας επιδοτήσεις για να καλύψουν την αύξηση στους λογαριασμούς ηλεκτρικής ενέργειας και ορυκτού αερίου, τα € 821 εκ στήριξαν απευθείας εισοδήματα διαφόρων κατηγοριών πολιτών, ενώ τα υπόλοιπα € 102 εκ. ήταν φορο-ελαφρύνσεις.

Η εντυπωσιακή συγκέντρωση αυτή πόρων και η διοχέτευση τους στην κοινωνία και την οικονομία σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα λειτούργησαν κατά μεγάλο βαθμό αντισταθμιστικά στις επιπτώσεις της κρίσης, μετριάζοντας τις συνέπειες της έκρηξης τιμών για τους καταναλωτές. Υπό αυτό το πρίσμα είχαν άμεσο μεν αλλά βραχυπρόθεσμο δε αντίκτυπο. Δεν προστάτευσαν δηλαδή μακροπρόθεσμα τους καταναλωτές από μία επόμενη εκτόξευση τιμών, καθώς δεν περιόρισαν την εξάρτησή τους από τα ορυκτά καύσιμα, που είναι και η γενεσιουργός αιτία της κρίσης των ενεργειακών τιμών. Αντίθετα, **οι ευρωπαϊκοί πόροι μικρότερου συνολικού ύψους €1.424 δις** του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης και του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας που επίσης αξιοποιήθηκαν κατά τη διάρκεια της κρίσης μέσω των προγραμμάτων «Ανακυκλώνω-Αλλάζω Συσκευή» και «Εξοικονομώ 2021» αφορούν σε αλλαγές που οδηγούν στον περιορισμό της συνολικής κατανάλωσης ενέργειας στα νοικοκυριά και άρα της ευαλωτότητας στις αναταράξεις των τιμών σε βάθος χρόνου.

Τα αποτελέσματα αυτά συνδυαστικά αναδεικνύουν τις μεγάλες δυνατότητες που έχει η Ελλάδα για περιορισμό του ανθρακικού αποτυπώματος και παράλληλη προστασία των νοικοκυριών και των επιχειρήσεων από την ενεργειακή κρίση, ειδικά αν οι σημαντικοί πόροι που έχει στη διάθεσή της η ελληνική πολιτεία διοχετευτούν στο μέλλον σε έργα και δράσεις που θα ενισχύσουν την απεξάρτηση από τα ορυκτά καύσιμα σε μόνιμη βάση αντί για τη συνέχιση της πολιτικής επιδοτήσεων στην ενεργειακή κατανάλωση.